

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - 17072909
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

20 Ekim 2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

ÇANAKKALE MİLLETVEKİLİ
SAYIN RIDVAN UZ'UN
TBMM 7/43107 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

SORULAR

1-Çorum ili Sungurlu ilçesi Karakaya Köyü mevkiindeki 3519692 erişim nolu Diyorit Ocağı ve Kırma-Eleme Tesisi projesine ilişkin "ÇED Olumlu" kararı hangi tarihli ve hangi açık yetki devrine dayanılarak verilmiştir?

2-Proje Tanıtım Dosyası'nda en yakın hanenin 160 metre mesafede olduğu kabul edilmişken, mahkeme keşfinde 101 ada 35 parseldeki yapının ÇED-1 sınırına 62 metre, ÇED-2 sınırına 66 metre mesafede olduğu tespit edilmiş olmasına rağmen, PTD neden revize edilmemiştir?

3-Bakanlığınızca, proje dosyasında esas alınan 160 metre verisi ile bilirkişi keşfinde saptanan 62 metre/66 metre verisi arasındaki açık çelişki hakkında herhangi bir idari inceleme veya teknik denetim yapılmış mıdır?

4-Patlatma planında azami taş savrulma mesafesinin 74 metre olarak hesaplandığı dikkate alındığında, 62 metre mesafedeki yapı ve çevresinde yaşayan insanlar ile hayvanların can ve mal güvenliği nasıl sağlanacaktır?

5-Bakanlığınız, söz konusu projede patlatma dizaynının ve güvenlik parametrelerinin, bilirkişi raporundaki gerçek saha mesafelerine göre yeniden hesaplanmasını istemiş midir?

6-Karakaya Köyü'nün mevcut içme suyu debisinin 0,110 lt/sn, toplam ihtiyacının ise 0,320 lt/sn olduğunun bilirkişi incelemesinde tespit edildiği dikkate alındığında; proje sahası faaliyete geçmeden önce köye ilave ve güvenli bir içme suyu kaynağı sağlanmış mıdır?

7-İçme suyu isale hattının bir bölümünün ÇED-3 sınırları içinde kaldığı tespit edilmişken, bu hat için fiilen her iki tarafta 10'ar metrelik koruma bandı uygulanmış mıdır? Uygulandıysa denetimi hangi kurum tarafından yapılmaktadır?

8-Proje sahası ve çevresindeki faaliyetlerin, köyün içme-kullanma suyu, sulama kuyuları, Gelincik Deresi ve yeraltı su sistemi üzerindeki etkilerini izlemek üzere düzenli su kalite ve debi ölçümü programı başlatılmış mıdır?

9-Başlatıldıysa, bu ölçümler hangi periyotlarla yapılmaktadır; bugüne kadar ölçülen değerler nelerdir, kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?

10-Proje kapsamında yıllık 3.500.000 ton üretim, 390.000 ton/yıl kırma-eleme, 175.000 ton/yıl pasa depolama öngörülmektedir. Bu kapasitenin yaratacağı toz, gürültü ve titreşim etkileri için köy yerleşimine en yakın gerçek yapılar esas alınarak yeni bir modelleme yaptırılmış mıdır?

11-Bilirkişi raporunda, gürültü ve çevresel etkilerin en yakın gerçek yapıya göre yeterince doğrulanmadığı yönünde tespitler bulunmasına rağmen, Bakanlığınız faaliyet için neden ek güvenlik ve çevresel tedbir istememiştir?

12-Mahkeme dosyasına sunulan ek beyanda, şantiye çalışmalarının başladığı ve iş makinelerinin sahaya getirildiği ifade edilmektedir. Bakanlığınız bu iddia üzerine sahada denetim yapmış mıdır? Yapıldıysa denetim tutanaklarının içeriği nedir?

13-"ÇED Olumlu" kararı sonrasında, ancak yargısal süreç ve bilirkişi incelemesi devam ederken sahada herhangi bir fiziki hazırlık, yol açma, şantiye kurma, hafriyat, pasa düzenleme veya benzeri çalışma yapılıp yapılmadığı tespit edilmiş midir?

14-Proje alanı ve yakın çevresinde yer alan tarım arazileri, meralar ve kırsal üretim faaliyetleri açısından bir sosyal etki değerlendirmesi yapılmış mıdır? Yapılmadıysa, yalnızca teknik dosya üzerinden köy yaşamı hakkında nasıl sağlıklı karar verilmiştir?

15-Köylülerin evleri, ahırları, tarım arazileri ve hayvancılık faaliyetleri üzerinde oluşabilecek zararlar için proje sahibi kuruma bir zorunlu tazmin, güvence veya teminat mekanizması getirilmiş midir?

16-Proje alanında, patlatma kaynaklı titreşim ve taş savrulmasının yapılara vereceği zararları önceden tespit etmek amacıyla yapı envanteri, hasar tespit başlangıç raporu veya bağımsız teknik kayıt tutulmuş mudur?

17-Bakanlığınız, söz konusu proje bakımından ÇED sürecinin yalnızca "izin üretme" değil, "risk önleme" işlevi gördüğünü düşünüyor ise; Karakaya Köyü özelinde bugüne kadar hangi somut önleyici işlemleri tesis etmiştir?

18-Karakaya Köyü sakinlerinin sağlık, su, tarım, hayvancılık ve can güvenliğine ilişkin endişeleri karşısında, Bakanlığınız bu projeyi yeniden değerlendirmeyi, gerekirse yeni saha verileriyle ÇED sürecini gözden geçirmeyi düşünüyor mudur?

19-Proje kapsamında kullanılacak suyun tankerlerle temin edileceği belirtilmişken, günlük toplam 89,34 m³ su ihtiyacının hangi kaynaktan, hangi izinlere dayanılarak ve hangi lojistik planla karşılanacağı belirlenmiş midir?

20-PTD'de "proje alanında herhangi bir su kimyası çalışması yapılmamıştır" denilmesine rağmen, yeraltı ve yüzey suyu bakımından çevresel riskin yeterince değerlendirildiği nasıl ileri sürülebilmektedir? Bu eksiklik nedeniyle ek hidrojeokimyasal analiz istenmiş midir?

21-Günlük yoğun sulama ihtiyacı, patlatma öncesi spreyleme, nakliye yolu sulaması, bitkisel toprak ve pasa sahası sulaması dikkate alındığında; bu su kullanımının çevredeki tarımsal ve hidrolojik dengeye etkisi konusunda ayrıca bir değerlendirme yapılmış mıdır?

22-Proje kapsamında 20 personel çalışacağı, bu nedenle paket arıtma tesisi kurulmayacağı belirtilmiştir. Şantiye kaynaklı evsel nitelikli atıksuların hangi yöntemle bertaraf edileceği, fosseptiğin kapasitesi, sızdırmazlığı ve denetim rejimi ayrıca incelenmiş midir?

23-Şantiye alanı içinde 16 m² fosseptik ve 50 m² geçici atık depolama alanı planlandığı dikkate alındığında, bu birimlerin köy yerleşimi, tarım arazileri ve su sistemi üzerindeki ikincil etkileri için ayrıca saha denetimi yapılmış mıdır?

24-Proje kapsamında toplam 1.400 metre nakliye güzergâhı kullanılacağı belirtilmektedir. Bu güzergâhta kullanılacak ağır tonajlı araç sayısı, günlük sefer sıklığı ve mevsimsel yoğunluk projeksiyonu nedir? Bu trafik yükünün toz, gürültü ve yol güvenliği etkileri ayrıca modellenmiş midir?

25-Nakliye yollarında yaz aylarında ve kurak dönemlerde saatte bir sulama öngörüldüğü belirtilmişken, bu önlemin fiilen uygulanıp uygulanmadığı hangi kurum tarafından ve hangi sıklıkla denetlenecektir? Denetim yapılmadığı takdirde uygulanacak yaptırım nedir?

26-Bilirkişi değerlendirmesinde, gerçek en yakın yapı esas alındığında gürültü seviyesinin yaklaşık 69 dBA olduğu ve yasal sınırın aşıldığı tespit edilmişken; faaliyet yalnızca gündüz saatleriyle sınırlandırılarak bu aykırılığın giderileceği nasıl düşünülmektedir?

27-Projede çalışmaların yılda 10 ay, ayda 25 gün, günde 8 saat ve 09.00-18.00 arasında yürütüleceği belirtilmektedir. Bu çalışma rejiminin köyde yaşayanların günlük yaşamı, hayvancılık faaliyetleri ve tarımsal üretim döngüsü üzerindeki etkileri için herhangi bir yerel etki analizi yapılmış mıdır?

28-Bilirkişi raporunda, taş savrulması nedeniyle tarım arazileri 1-2-3 ve 5 olarak gösterilen kısımların zarar görebileceği belirtilmişken, bu tarım alanları için önceden hazırlanmış bir koruma, telafi veya ürün kaybı tazmin planı var mıdır?

29-Bilirkişi değerlendirmesinde, Karakaya tarım arazilerinde genel olarak tek yıllık kültür bitkileri yetiştirildiği ve bu bitkilerin taş ocağı işletmesi ile nakliye sırasında oluşacak tozdan etkilenmesinin muhtemel olduğu belirtilmiştir. Bu ürün kaybı riskine karşı tarımsal izleme ve tazmin mekanizması kurulmuş mudur?

30-Proje alanının köyün doğu ve kuzeydoğusunda, köy kotuna göre daha yüksek, kayalık tepe niteliğinde bir bölgede bulunduğu tespit edilmişken; topografik konumun köy yerleşimine doğru toz, gürültü ve taş savrulması etkisini artırıp artırmayacağı ayrıca değerlendirilmiş midir?

31-Proje sahasının bir kısmının orman parseli içinde kaldığı tespit edilmişken, orman alanı ile çevresindeki kırsal ekosistem üzerinde doğacak kümülatif etkinin izlenmesine yönelik bağımsız bir çevresel takip programı oluşturulmuş mudur?

32-Mahkeme kararında, faaliyetlerin proje tanıtım dosyasına aykırı yürütülmesi hâlinde üretimin durdurulması veya ruhsatın iptal edilmesi gerektiği değerlendirilmesine yer verilmişken, Bakanlığınız bu projede hangi eşik ihlallerini "faaliyeti durdurma sebebi" olarak kabul etmektedir?

33-Patlatma planının gerçek saha verilerine göre revize edilmesi gerektiği bilirkişi ve mahkeme değerlendirmelerine yansımışken, bugüne kadar yeni bir deneme patlatması, yerinde titreşim ölçümü veya bağımsız güvenlik testi yaptırılmış mıdır?

34-Proje sahibi tarafından "şikâyet olması hâlinde çalışma parametrelerinin yeniden gözden geçirileceği" belirtilmişken, Karakaya Köyü sakinlerinin başvuru yapabileceği resmi bir şikâyet, kayıt ve anlık müdahale mekanizması kurulmuş mudur? Kurulduysa hangi kurum işletmektedir?

35-Köy yerleşimi, tarım alanları, içme suyu hattı, sulama kuyuları ve nakliye hattı birlikte değerlendirildiğinde; bu proje için klasik bir PTD incelemesi yerine neden daha geniş kapsamlı, kümülatif etkileri içeren üst ölçekli bir çevresel değerlendirme yapılmamıştır?

36-Dava dosyasında, proje sahası dışında ve yaklaşık bir kilometre mesafede başka bir bölgeden TCDD tarafından numune alındığı ve değerlendirme yapıldığı ileri sürülmüşken, Bakanlığınız bu iddiayı araştırmış mıdır; araştırdıysa söz konusu alternatif saha veya sahalarla ilişkin etüt sonuçları nelerdir?

37-İdare ve müdahil TCDD tarafından "çevrede üretim yapılabilecek başka diyorit madeni bulunmadığı" savunulmuş, bilirkişi raporunda da yakın çevrede başkaca diyorit sahasının tespit edilemediği belirtilmiştir. Bu sonuca hangi jeolojik, jeoteknik ve rezerv etütleriyle ulaşılmıştır?

38-Proje kapsamında günlük 14.000 ton malzeme çıkarılması ve 25 tonluk kamyonlarla toplam 560 sefer/gün nakliye öngörülmesine rağmen, bu trafiğin köy yolları ile Sungurlu-Çorum güzergâhına

etkisini ölçen bağımsız bir trafik etki analizi veya trafik simülasyonu yaptırılmış mıdır?

39-PTD ve ek planlarda "Trafik Yönetim Planı" başlığı altında genel tedbirlere yer verilmiş olmakla birlikte, ağır taşıt yoğunluğunun hangi saatlerde hangi güzergâhlara bindirileceği, yol kapasitesi, kavşak güvenliği, yaya riski ve kaza olasılığı bakımından somut modelleme yapılmış mıdır?

40-Günlük 560 seferlik taşıma rejiminin D-785 karayolu ve çevre bağlantı yollarında yaratacağı ilave yük konusunda Karayolları Genel Müdürlüğü, İl Jandarma Komutanlığı veya ilgili diğer kurumlarca ayrıca görüş ve uygunluk değerlendirmesi alınmış mıdır?

41-Köydeki büyükbaş hayvan varlığı bilirkşi hesabında 60 baş olarak esas alınmıştır. Bu sayı hangi tarihli saha verisine dayanmaktadır? Hayvan varlığının daha yüksek olduğuna ilişkin köylü beyanları karşısında su ihtiyacı hesabı güncellenecek midir?

42-Yöre halkı, çevrede açılan bazı içme suyu sondajlarında yüksek arsenik çıktığını ve bu nedenle köyün temiz su kaynağının son derece sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Bakanlığınızın veya bağlı kuruluşların Karakaya Köyü ve yakın çevresinde arsenik başta olmak üzere su kalitesine ilişkin güncel analizleri var mıdır? Varsa sonuçları nelerdir?

43-Köylüler tarafından proje sahası ve yakın çevresinde Yorgun Baba Türbesi, Vahid Baba Türbesi ve bir tümülüs bulunduğu; ayrıca alanın Hattuşa'ya yaklaşık 4,5 kilometre mesafede olduğu ifade edilmektedir. Bu beyanlar üzerine koordinat bazlı ek bir arkeolojik ve kültürel miras incelemesi yapılmış mıdır?

44-Dosyada proje alanında tescilli kültür varlığına rastlanmadığı belirtilmiş olmakla birlikte, köylülerin işaret ettiği türbe ve tümülüs alanları proje etki alanı bakımından yeniden değerlendirilecek midir?

45-Proje sahasına yaklaşık 250 metre mesafede bulunduğu belirtilen kapalı sistem organik bahçe ve yakın çevredeki sulu tarım parselleri için, toz, titreşim ve nakliye kaynaklı etkiler bakımından ayrıca bir tarımsal hassasiyet analizi yapılmış mıdır? Bölgedeki tarım arazilerinin ve sulama kuyularının varlığı dikkate alındığında bu konuda ek tedbir öngörölmüş müdür?

46-Birinci sınıf ve sulu tarım niteliği taşıyan alanların, Gelincik Deresi'nin ve sulama kuyularının proje etki alanında bulunduğu bilirkşi incelemesiyle ortaya konulmuşken, proje sahasına komşu tarım işletmeleri için ürün kaybı, kalite bozulması ve organik üretim standardının zarar görmesi ihtimaline karşı özel bir izleme ve tazmin mekanizması kurulmuş mudur?

47-Bakanlığınız, Karakaya Köyü özelinde bu projeyi yalnızca maden ve malzeme temin faaliyeti olarak değil; su güvenliği, ulaşım baskısı, tarımsal sürdürülebilirlik, kültürel miras ve kırsal yaşamı birlikte etkileyen kümülatif bir süreç olarak yeniden ele almayı düşünüyor mudur?

CEVAP

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar olup, ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen kararlar, projenin hayata geçirilmesine yönelik kesin karar niteliği veya nihai izin, ruhsat veya onay niteliği taşımamaktadır.

Söz konusu ÇED Olumlu kararı verilen "3519692 Erişim Nolu Diyorit Ocağı ve Kırma-Eleme Tesisi" projesinde 18,75 hektarlık ÇED alanında 3.500.000 ton/yıl ocak kapasiteli ve 390.000 ton/yıl kırma eleme tesisi kapasitesi ile çalışılacağına dair taahhüt verilmiştir. Bu bağlamda proje faaliyete geçtiğinde taahhüt verilen kapasitelerde çalışma yapılıp yapılmadığı konusunda Bakanlığımız, Çorum Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüzce denetimler yapılacak olup, denetimler esnasında taahhüt ihlali ya da herhangi bir uygunsuzluk tespit edilmesi halinde 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun ilgili maddelerince idari yaptırım kararları uygulanacaktır. Öte yandan söz konusu proje Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında da kaldığı için tesisin emisyon ölçümleri, kapasitesi ve fiziksel şartlarıyla ilgili denetimler yapılacak olup, denetimler esnasında tespit edilen uygunsuzluklarla ilgili 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun ilgili maddelerince idari yaptırım kararları uygulanacaktır.

Söz konusu projenin iptaline yönelik Çorum İdare Mahkemesine açılan 2025/797 esas dava sürecinde, Mahkemeye sunulan bilirkişi raporunda su kaynaklarında arsenik bulunduğu dair herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Ayrıca DSİ 5. Bölge Müdürlüğünden alınan görüş yazısında da yine su kaynaklarında arsenik bulunduğu dair herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Köyün su kaynakları ile ilgili 03.07.2025 tarihli ve 6040500 sayılı DSİ 5. Bölge Müdürlüğü uygun görüş yazısı ile birlikte, projenin hidrojeolojik değerlendirmesi yapılmış olup, rapor ÇED dosyasında mevcuttur.

Ayrıca Çorum İl Özel İdaresinin 27.05.2025 tarihli ve 78631 sayılı ve yazı ekinde bulunan raporda yapılan değerlendirmede "Patlatmaların köydeki binalara çevredeki su kaynaklarına etkileri belirli periyotlarda kontrol edilmesi; su debisinin ölçülmesi, binalarda hasar oluşup oluşmadığının izlenerek olası negatif durumlar için patlatma dizaynında değişiklik yapılması gerekmekte olup bu kontrollerle ilgili raporların kayıt altında tutulması gerekmektedir." denilmekte olup, proje sahibi tarafından belirtilen konularda taahhütü bulunmaktadır.

Söz konusu "3519692 Erişim Nolu Diyorit Ocağı ve Kırma-Eleme Tesisi" projesinin nihai proje tanıtım dosyasının ilgili bölümlerinde; *"Patlatma jandarma nezaretinde gerçekleştirilecektir. Patlatma yapılmadan önce halka anons vs. ile duyuru yapılacaktır. Tesiste patlayıcı madde depolama işlemi gerçekleştirilmeyecek olup, ihtiyaç duyulan patlayıcı madde miktarı kadar patlayıcı temin eden firmadan talep edilerek nakliyesi temin edilen firma tarafından gerçekleştirilecektir.*

Patlatma, Stig O. Olofsson Formüllerine Göre Patlatma Tasarımına göre yapılacak olup, patlatma tasarımı ile ilgili hesaplamalar nihai ÇED dosyasında mevcuttur. Ayrıca Patlatma Öncesi Ve Patlatma Sonrasında; Ateşleme devresi kabloları manyetoya bağlanmadan önce devrenin direnç kontrolü yapılacaktır. Ateşleme yapmadan önce siren ile alarm verilecek ve flamalı gözcüler önemli noktalara dikilecektir. Ateşleme kablosu uygun bir uzaklıktaki ateşleme cebine kadar uzatılarak vakit geçirmeden ateşleme yapılacaktır. Yağışlı havalarda statik elektrik tehlikesi göz önüne alınarak gerektiğinde ateşlemeden vazgeçilecektir. Ateşleme sahasına yetkililerden başkası girmeyecektir. Patlatma işlemi uzman kişiler tarafından yapılacaktır. Patlayıcı maddeler ateşleme yerine özel bir araçta getirilecek, dinamit ve kapsüller ayrı ayrı araçlarda nakledilecektir. Patlamayan delikler için gereken emniyet tedbirleri alınacak ve usulüne uygun olarak zararsız hale getirilecektir. Ateşleme yapıldıktan sonra ateşleme bölgesi sorumlu kişiler tarafından kontrol edilecek ve iş makinelerini tehlikeye sokacak bloklar, basamak şeklinde askıda kalmış ise gerekli önlemler alınacaktır. Proje içerisindeki hesaplama ve değerlendirmelere göre en yakın konutta dahil köyde herhangi bir olumsuz durum beklenmediği" belirtilmektedir. Ayrıca dosyada yine Acil Durum Eylem Planı da hazırlanmış olup, gerekli önlemlerin alınacağına dair taahhütler verilmiştir. Ayrıca olası doğabilecek zarar ziyanın proje sahibi tarafından karşılanacağına dair taahhütler dosyanın birçok yerinde verilmiştir. Verilen taahhütlere uyulmadığının tespit edilmesi halinde 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun ilgili maddelerince idari yaptırım uygulanacaktır.